

(35)

FERDINANDVS 2us R^{mus} 2us C^{tsi} hucusq; in eo quo benigna
 Dei Opt. Max. uoluntate constituti sumus loco magnopere semper
 cauendum nobis consueuimus ne laudem potius humanam
 captasse, quam actiones, et studia nostra ad tuendam et
 propagandam Diuinae M^{ts} gloriam, et Cr^{nae} Reip. utilitatem
 promoueri composuisse uideremur, nunc tamen diffiteri
 non possumus quin Lra P^{ta} V. R^{mae}, quas XXVIII prox^e
 elapsi mensis Julij ad nos dederunt referas praedarissimas
 encomijs actionum nostrarum, maximam nobis uoluptatem
 attulerint. Quis namq; nobis uicio uertet (nolo inui-
 dia, aut sumister animus absit) quod letemur nrām
 in tuenda Ecclesia Dei, et procuranda eius unitate, atq;
 concordia propensissimā, et sinceram uoluntatem,
 praestitāq; in hac re officia uirorum pietate, doctrina,
 sapientia, acerrimog. iudicio praestantium, ac praecipuor.
 Ecclesia cardinum, honestissimo, et amplessimo testimonio
 comprobari, laudibusq; efferri: neq; n. id pertinet ad
 inanis gloria blandicias sectandas, sed conscientiam
 hoc turbato rerum, et temporis statu plurimum solatur
 et confirmat. In quo quidem iudicio suo P^{tes} V. R^{mae}
 sese ab eo, quod res est aberrasse nunq; intelligunt:
 quon firmiter credere poterunt nos tum antea, tum in
 his que haectenus durante maximē sacro isto Concilio
 egimus, non aliud, q; Diuinae M^{ts} gloriam, et Ecclesia uni-
 tatem quaeuuisse, adeoq; libellum illum de morum emendatione
 conscriptum superioribus mensibus non alio modo, quam
 singulari quodam zelo, et uuanda Ecclesia studio isthuc

misisse. prout copiose demonstravimus, in lris, quas postea ad
P. V. R^{mas} ea de re non nisi optima et intentione scripta
et a P. V. R^{mi} in meliorem partem acceptas fuisse valde
libenter intelleximus.

Quare agnoscamus P. V. R^{mi} hoc nomine oia benevolentia, et
humanitatis, gratiaq; animi officia a nobis deberi, et ne ea
P. V. R^{mi} usq; defuisse videantur quoquo loco, et tempore
comitemur

Et ut pauca quadam replicemus ad memoratas P. V. R^{mas}
leas, unde hunc ipsum pium animum et Zelum nostrum
penitius, et certius cognoscant, eis benevole asseveramus
nos non modo in malam partem non rapuisse, quod P. V. R^{mi}
libellum illum Patrib. non proposuerint priusq; ipsarum
sententiam cognosceremus, verum nunq; etiam voluisse, ut
aliquid in Concilio proponeretur, vel tractaretur perturbate
vel confuse, atq; adeo praeter modum, et ordinem quem P. V.
R^{ma} summa prudentia a maioribus traditum, sumaq; quoq;
religione conservandum esse ostendunt. Ideo mens nra fuit
ut libellus prius P. V. R^{mi} exhiberetur, et postea tandem
sacra Synodo proponeretur. absit enim quod velimus aliq;
arbitratu nro referri ad Synodum inconsultis P. V. R^{mi}
de quar, equanimitate prelate, et integritate nobis pollice-
mur, quaecumq; postea sacram Synodum cognoscere, nec
et sacri Imp. Regnorumq; et Dnorum nror, intererit; modo
ab aequitate et honestate non sint aliena, illa P. V. R^{mas} ad
eandem sacram Synodum haud gravatum relaturas esse,
aut saltem non futuras impedimento, nec iniquis animis
accit.

accepturas, ut saltem per Oratores nros & cum P. V. R^{om}is prius
 comunicata patribus libere exponantur, ita ut nobis, et
 cuiq; Christianam orbis Regi, Principi, aut Potentatui, solita
 et antiqua libertas, atq; potestas, nras et sacri Imp. ac
 uniuscuiusq; nrorum Regnor, et Prouinciar, necessitates
 ingenuè, ac sincere Synodo explicandi re ipsa constet.
 sicuti futuris P. V. R^{om}is in lris suis spem nobis facere
 praesertim cum etiam aduersarijs ipsis quilibet propo-
 nendi facultas concessa sit, quod factum esse magnopere
 laudamus: nihil plane ambigentes, quin illi (ut scribit
 P. V. R^{om}is, si in animum inducerent suum, ut ad Conc^m.
 uenirent re ipsa experirentur quanta eos benignitate, &
 Synodus complecteretur, et quanta patientia si qua de
 re doceri cuperent a Patrib. audirentur. Nobis certe
 optatissimum foret, quod id sibi persuaderi paterentur
 sed quo minus id saltem ab eis obtineri potuerit
 per operam diligentiam, et sollicitudinem nram non
 fedit. sed causa ita nota sunt omnibus, ut eas hoc
 loco enumerare superuacaneum sit. Quod si in poster,
 quog; aliquid in hac re prestare poterimus id mi-
 nime omitteremus

Verum quod ad Reformationis negotiu' attinet, quam tanto
 studio promoueri, et urgen' suscepimus P. V. R^{om}is iterum
 atq; iterum confirmamus nos non id agere, ut in eo
 negotio ita rerum ordo inuertatur, ac commutetur
 ut oues Pastori praesent, uel membra capiti imperare
 debeant, ita ut ex ea occasione sacrum Conc^m ante

tempus re infecta dissolvatur. vel etiam quod vitam
mores, vel actiones S^m D. se in iudicium vocari velimus
de cuius ser^o pietate, et incorruptis moribus ita sentimus
ut Deo omnipotenti ingentes gratias agamus talem Pont
hisce temporib. turbulentis, et dum nos Divina benign^o
Rom. Imp. gubernacula tenemus, cum Regnis Dⁿiss^{is}
obtinuisse, et pro eius salute et incolumitate iugiter precor
ad Deum fundamus. Nemo profecto hominum aliter
nobis subicari debet, qui nihil minus q^{uam} s^{uam} suam usque
reprehendere, nedum in invidiam, aut odium hominum
adducere cogitamus, cuius est, et tam praecleara in nos
extant paterni amoris argumenta, quae certe iure
suo exposcunt (si ingrati animi notam effugere voluerint)
ut s^{uam} eius omni loco ac tempore mutuis filialis obser
vantia officijs semereri, eusq^{ue} dignitatem, et auctoritatem
summo conatu tueri, et amplificare studeamus.

Tametsi vero in libello de emendatione Curiae Rom. leviter
et debita cum modestia aliquid tactum est, nos t^{amen} in uniuersis
hoc Reformationis negotio in effectu, ac potissimum ad optatam
Ecclesiae concordiam, et quietem, ac publicam Christiani orbis
salutem, atq^{ue} extremam necessitatem respeximus, quam opti
mum quisq^{ue} pro deplorata Sabere videtur, nisi hoc saluta
ris, et praesentanea medicina emendandi mores, et
tollendi abusus adhibeatur

In quem quidem finem etiam n^{ost} respicimus dum P^{ro} V. P^{ro}
de hoc remedio ductus non differendo beneuole co'mone
facimus quod certe P^{ro} V. P^{ro} nec aliter interpretat
turas esse confidimus.

Et ut

Et ut in hoc negotio Reformationis paulo ulterius progrediamur
 et P. V. Romae freti optima earum in nos uoluntate sententiam
 nr̄am de hoc qui obseruari dicitur in Concilio rerum tratan-
 darum modo, et ordine, candidè et amice aperiamus,
 insistendo tamen priori nr̄ae declarationi quod seors per id
 intelligi non debeat, quod uelimus sacro Concilio leges
 praescribere, aut id quod rectum est aliter, quam rite,
 et ordine fieri (id quod ab instituto pro alienissimū est)
 gratissimum quidem nobis accidit quod P. V. Romae in
 lris suis spondent, atq; promittunt sese libenter factu-
 ras, quod antea Oratoribus nr̄is pollicita fuerant, ut
 quotiescunq; sese occano obtulerit aliquam libelli nr̄i
 partem sacrosancta Synodo proponant, in primisq; data-
 ras operam, ut de reformandis, ac constituendis melioribus
 nr̄ae Germania, ceterorumq; Regnor, Ecclesijs qua ad nos
 iure hereditario pertinent diligentiss. agatur, tum ut
 fidei puritas, qua adhuc reliqua est in eis prouincijs
 conseruetur, ac uolente Deo, latius propagetur. Sed
 animum nr̄m uerementer angit, quod res, ut nos quidem
 sentimus, diutius protrahatur, quam euident, et extrema
 necessitas Christiana Reip. ac max. sacri Imp. Regnorūq;
 et Prouincijs nr̄as, exigat

Nam ex ijs lris, qua proximis diebus e Tridento ad nos
 perlatae fuerunt, intelleximus, quod absolutis in prox.^a
 praeterita sessione celebrata ad xvi diem elapsi mensis
 Julij, articulis de usu sacrosancti Eucharistiae sacram^{ti}
 sub una tñ duntaxat specie, res coaducta sit, ut nunc

materia sacrosu^l Sacrificij Misa^l pertractetur, ita ut
etiam aliquot articuli de ea per P. V. P. V. P. V. sacra Syno-
propositi fuerint, de Reformatione tri^l, et alijs articulis
in nro scripto comprehensis usq³ adeo nullam mentionem
factam intelleximus, ut res eo spectare videatur pro
sua capita rerum bene gerendar³, ac recuperanda
prudentia tranquillitas in Ecclesia Dei perpetuo silentio
involutum iri qua in parte pro ratione officij nri, et pro
summa rei necessitate omittere non possumus, quin
et Christiano Zelo P. V. P. V. aliquid benevole admo-
neamus

Apparet quidem in his disputationibus, et tractatibus pro
et Orthodoxus P. V. P. V. ac reliquos Reverendos
et Ven^{tu} Patrum, atq³ Theologos, animus ac summa
et exquisita diligentia quam in Smo negotijs adhibe-
cernitur, ita ut merito eam debitis laudib³ comendemus

Verum pro eo res Germanicar³ usu, quem a quadrag³
annis comparavimus, quibus Dei benignitate negotijs
publicis interfuimus, atq³ praefuimus, et P. V. P. V. non
dubitamus ingenuè fateri quod valde metuemus si
hoc tempore Reformationis negotium postponatur,
dumtaxat discutendus, et stabilien³ dogmata
qua per sese satis firma sunt, opera detur, ne plus
mali, quam comode inde ad Christianum orbem max³
vero ad Germaniam, Regnaq³ et Dnia nra redeat
et ne tandem etiam si (quod absit) res minus comode
quam vellemus, successerit, tam Smo D. N. q³ P. V. P. V.

161
ac reliquos, Præm' aut Soritas, et exultimatio vulgo
passim tradueatur, et Laceretur, adeo ut in ea senten-
tia plane persistamus, salvo P. V. R^{ma} simul et sacro
sancta Synodi iudicio, cui nos quoque tempore
submittimus, presentem dogmatum tractationem
negocio reformationis, non solum non esse præponen-
dam, verum etiam (si dicere fas est) absq; omni
incommodo vel periculo tantisper differri posse, donec
reformationis negocium ad amicum absoluat

Quid enim attinet tam anxie, et tanto temporis
spacio disquirere de his dogmatibus, de quibus
apud omnes non solum Præmices, verum etiam
Præmates Socios Catholicos nulla nunc penitus ex-
istit, vel demceps (Deo propitio) futura est disceptatio?
an non repererunt, qui hoc in effectu interpretabuntur
eo tendere, ut quodammodo frustra tempus conteratur
et se infelici discedendi occasio quaeratur.

Certe si aliqui Somines quarumcūq; Nationū in Cone.
nunc adessent, qui contrarijs opinionibus additi sunt
qui eas mordicus contra sensum scæ Synodi, qui idem
est cum Cat^o defendere, ac tueri vellent, Saceret
procul dubio hæc forma tractandi rationem plusq;
necessariam

Sed cum nemo ex illis adsit, velle hominū excitans qua-
estionibus res alias, quæ maioris momenti videri possunt
preceslare, idem propemodum foret, ac si quis vellet
aerem verberare

Non ignoramus ad presens plurimos istius esse viros
ingenti eruditione praeditos, qui de controversis religionis
nostrae articulis egregie loqui possunt, verum tamen in
in effectu aliud dicturi non sunt, quam id ipsum quod
ante mille, et plures annos a summis Ecclesiae Doctoribus
dictum fuit de quo neque nobis, neque reliquo Concilio
coetui, ulla penitus dubitatio inderet

Sane si quis exultimare vellet futurum, ut adversarii Concilii
religionis nostrae credant, atque obtemperent quantumvis
summis Concilii Decretis statim ex quo promulgata fuerint
quemadmodum aliqua haecenus promulgata sunt
is ut nobis videtur ingenium illorum hominum non satis
habet perspectum

Quinimo, quemadmodum hisce Decretis de Sacrosancta
Missae officio, ac ceteris Dogmatibus parum fortasse
opus est ijs, qui etiamnum in Concilio et Orthodoxa
religione nostra constanter persistunt, sic etiam e
diverso illi, qui a religione Orthodoxa recesserunt
et omnibus modis, ac vijs ad comparandum in Concilio
adduci deberent, plane deterrebuntur, et aliena
buntur quo minus ad Concilium accedere velint. quod
enim credendum est, illos (quod tantopere exoptant)
ad Concilium venturos, ubi iam antea sese condemnatos
fuisse senserint, nec quisquam dubitare debet eiusmodi
Decreta nullum plane apud illos locum habitura, sed
illos gravius quoque irritatum iri, adeo ut et Concilium
antiquum

162

autoritati detracturi, et Ecclesiam nostram Cath^{ca} magis
magisq; sibi persequendam fore existimaturi sunt

Posteaq; ergo in hac parte, nullus ferè, uel saltem modicus
Concilij fructus sperandus est, magis expedire arbitramur
quod tot, et tam insignes labores, sine minori iactura
temporis, et in rebus pro presentis status qualitate magis
necessarijs consumantur. nempe quod ad Reformationis
negotium, ac praesertim ad articulos in libello nro
comprehensos sigillatim eo animorum ardore, quo
debet in causa publica, et gloriam Dei, atq; Eccl^{iae}
tranquillitatem concernere procedatur. et donec hoc
negociu^m Reformationis pertractatum fuerit, uel certo
constiterit, quid de aduentu aduersarij, sperandus
sit, si fieri queat, tota haec dogmatum tractatio sus-
pendatur, ut qua pertinet ad irritandos tm aduer-
sarios: Catholici uero parum proficiat, siquidem in
ijs nihil habent dubij, uel difficultatis: et rectius,
atq; utilius tractari poterit praesentibus aduersarijs,
quam absentibus, cum enim nulla sit inter Cath^{cos}
de dogmatibus controuersa. non uidemus ad quid
etiam ysdem Decreta dogmatum profutura sint.
quod si haec suspensio nunc ante undecimam Sessionem
fieri non poterit, saltem ea peracta statim fiat
Initium aut a quocunq; libelli nri capite siue articulo
fecerunt P. res V. Roma nos susq; deq; habituri sumus

P. V. R^{ma} pro sua sapientia ipsemet statuent, quo
ordine articuli illi comode, et utiliter discutendi

Proterum nos minime latet multos ad admodum durum uisum
iri, us praecipue, qui fortassis magis mundi huius
fluxa, et fragilia, quam aeterna bona sectantur.
Nobis tñ illor opinio non obstat, quon P. V. R^{mus} zelum
nostrum patefaciamus. illi aut uiderint ipsi an equius
sit, uel etiamnum magis expediat, priuatis illor
affectibus indulgere, quam omnes neruos eo intendere
nec quicquam intentatum relinquere, ut scia Cat^{ca} reliqua
nostra saltem apud paucias hasce reliquias sacra testis
conseruetur. Quod quidem, quemadmodum sine Eccl^{ae}
reformatione (ut nobis uidetur) nullo unquam modo, aut
tempore fieri poterit ita uerendum est, ne forte qui se
P. V. R^{mus} in hoc negocio opposuerint, aliquando facti
sui Deo grauissimam rationem reddere cogantur

Qua cum ita se habeant P. V. R^{mas} maiori quam possumus
studio, atq; diligentia adhortamur, monemus, et obtestamur
immo per misericordiam Dei rogamus, atq; obsecramus, ut
pro sua summa pietate, et in rem Christianam studio
hanc rem cura habeant, eiq; dirigant ut miserissimo
populo Christiano tandem post tot annos, saecula, quibus
quotidiani gemitus, ac querimoniae hanc ob causam
emissa sunt, opportune et recte consulatur

Timeamus n. nisi in hoc Coni^o et quam citissime fiat, ne
frustra

163

frustra demde laboratur, usq; perdatur opera, ac demum plurimum
boni viri; tanq; reb. omnibus desperatis animum penitus deiciant
et ingentem orbis Christiani ruinam non aliter q; lacrimantibus
oculis psequantur

Sextant nobis cum procul dubio pclariss. et pstatiss. quiq; Christianam
orbis Reges, qui nunc Oratores, et Praelatos suos in Conc. habent
existimantes sua Regna, suasq; pvincias, no minus q; illas quae
noe cura Divinitus concredite sunt in hac parte laborare, qui
cum et ipsi P. V. R. suas difficultates et necessitates fortassis
exposituri sint P. V. R. benevole ac diligenter exortamur, ut ipso-
rum quoq; perinde ac nri et s. Imp. Regnor, et Dnorum nror, a
saerosca ista synodo rationem haberi curent. quo ipis quoq;
ut par est, paterne consulatur. Nam utcumq; nos potissimum
pro sacro Rom. Imp. et quibuslibet Dnys ab eo dependentibus
ubique sint, atq; pro Regnis et Dnys nris hereditarijs sm
Caesari, ac Regu muneris nri raem sollicitus esse oporteat. et
P. V. R. in his hor, dumtaxat mentionem fecerint, ostendentes
eor, salutem, et incolumitatem sibi cordi esse, tu q; officio Imp.
Christiani, qui universa Reip. Chr. aeque consultum cupimus, et
pro mutua amicitia, necessitudine, et benevolentia, qua nobis
cu' alijs Regib. Potentatib. et Principib. intercedit, non possumus
praetermittere, quin illor, quoq; labores, atq; difficultates P. V. R.
maiore in modum comendemus

Quod si sola Italia adeo felix est ut Reformatione no indigeat
nos id ei ex animo gratulamur Sed Deus elementer avertat
tam ingens detrimentum, ut universa reliqua Chr. in solum
illum angulum recludatur.

Cetero speramus, atq; cofidimus P. V. R. hanc nram in scribendo liber-
tatem aequis animis saturas esse. siquidem ea no aliunde
pfiensatur q; e sincera mente, et pro Zelo excitata summa
et extrema necessitate, quia hoc perturbato saeculo Chr.
orbis maxime vero Germania, ac Regna, ac Dnia nra con-

fluctantur cōmiseratione, tū in super arbitremur quicquid se
offerat, in quo gloria diuini nōi scāg Ecc.^a aut Eccl^{ie} et sacra
Cath.^{ca} religionis consecratio p̄moueri possit, id a Cæs.^{na} off.^o debere
nequaquam alienū esse

Postremo animū quoq; nob. addidit, in hoc sūmē necessario reforma
neg.^o acruis urgēdo mirifica S. D. N. pietas et p̄pensiss.^a uoluntas
quam ad p̄mouendū idipsum negotium emendationis, non
obscure p̄ se ferre uidetur

Plura ad excitandū P. V. P^{max} studiu, et curam amplectendi optata
et ab omnib. p̄s maximo ardore expetitum Reformationis op̄
non adducimus, nedum nimis exquisitē singula p̄sequimur
minus cādide de P. V. R. integritate, et p̄pensissima Ecc.^a dei in
p̄iozem suū nitorem restituendi uoluntate, ac dilig.^a sentire
aut planē diffidere uideamur. Stant tamen cōclusionē adde
non pegebit P. V. R. labor, suoz in p̄mouen^o Reformatione Sabitu
uberrima p̄mia in aeterna Dei gloria cōsequuturas, ac
in terris quoq; immortalē nomen, et laudem consecrata, ac
restituta Cath.^{ca} religionis adepturas, ac demq; a nobis
oīa beneuolentia off.^a quouis loco, et tempore parata Sabitu
esse. Misericors Deus P. V. P^{max} operam et sollicitudinem
p̄ruerit ad nominis sui gloriam, et uniuersae Reip. Cr.^{nae}
salutem easdemq; q̄ diutissime saluas et incolumes cōseru
Dat^o Praga 12 Augusti 1562

Legatis in Concilio